

Відмінювання числівників

5. Виконайте тестові завдання.

1. Лише числівники записано у варіанті

А десять, десятий, десяток

Б сім, семеро, сьомий

В два, другий, удвох

Г три, трійко, тричі

2. Лише числівники записано у варіанті

А шість, восьмеро, чверть

Б дев'ять, десятий, потроїти

В чотири, сороковий, двійко

Г перший, дев'яносто, утретє

3. Лише числівники записано у варіанті

А шостий, двадцять, тридцятєро

Б одинадцять, тридцятий, п'ятірка

В вісімсот, шістнадцятєро, третина

Г дванадцятий, двадцятєро, надвоє

4. Помилку допущено в узгодженні числівника з іменником у варіанті

А три озерця

Б два олівця

В п'ять овець

Г шість кілець

5. Помилку допущено в узгодженні числівника з іменником у варіанті

А три апельсина

Б чотири озера

В два телефони

Г три помідори

6. Помилку допущено в узгодженні числівника з іменником у варіанті

А п'ять з половиною яблук

Б шість з третиною пляшок

В сорок сім з чвертю бідонів

Г три з половиною мандарина

7. Помилку допущено в узгодженні числівника з іменником у варіанті

А троє дівчат

Б четверо воріт

В п'ятеро поросят

Г шестеро директорів

8. Помилку допущено в узгодженні числівника з іменником у варіанті

А півтора місяці

Б півтори паляниці

В дві треті пляшки

Г одна друга каструлі

9. Помилку допущено в узгодженні числівника з іменником у варіанті

А два осетина

Б три львів'янина

В чотири селянина

Г два громадянина

10. Помилку допущено в узгодженні числівника з іменником у варіанті

А півтора дня

Б двоє друзів

В три товариша

Г одна третя кола

**Числівники
мають 5 типів
відмінювання**

**I тип: 1
= той**

**II тип:
від 2
до 4**

**III тип:
від 5
до 80**

**V тип:
від 200
до 900**

**IV тип:
40, 90,
100**

**I ТИП:
ЧИСЛІВНИК 1**

Числівник **один** становить особливий **тип відмінювання**. Він змінюється за родами, числами й відмінками, як займенник *той*.

Усі інші кількісні числівники змінюються лише за відмінками (числівник *два, обидва* в називному відмінку мають ще форми жіночого роду: *дві, обидві*).

Відм.	Однина					
	Чоловічий рід		Жіночий рід		Середній рід	
Н.	<i>один</i>		<i>одна</i>		<i>одно (одне)</i>	
Р.	<i>одного</i>		<i>одної (однієї)</i>		<i>одним</i>	
Д.	<i>одному</i>		<i>одній</i>		<i>одному</i>	
З.	<i>один, одного</i>		<i>одну</i>		<i>одно (одне)</i>	
О.	<i>одним</i>		<i>одною (однією)</i>		<i>одним</i>	
М.	<i>(на) одному (-ім)</i>		<i>(на) одній</i>		<i>(на) одному (-ім)</i>	
Відм.	Н.	Р.	Д.	З.	О.	М.
Множ.	одні	одних	одним	одні	одними	одних

**II ТИП:
ВІД 2
ДО 4**

За II типом відмінюються числівники **два, обидва, три, чотири, кілька, багато** та усі збірні (двое, трое, четверо). Причому в непрямих відмінках числівник **обидва** втрачає частку **-два**, а збірні числівники втрачають суфікс **-еро**.

Н.	два	три	обидва	п'ятеро
Р.	двох	трьох	обох	п'ятьох
Д.	двом	трьом	обом	п'ятьом
З.	=Н. в. або Р. в.			
О.	двома	трьома	обома	п'ятьома (п'ятьма)
М.	(на) двох	(на) трьох	(на) обох	(на) п'ятьох

Числівники **чотири** і **багато** в орудному відмінку, як виняток, мають лише закінчення **-ма**: **чотирма, багатьма** (і **багатьома**).

**III тип:
від 5
до 80**

За **III типом** відмінюються числівники від **п'яти** до **вісімдесяти** (крім сорока), **кільканадцять**, **кількадесят**. У складних числівниках цього типу (від **п'ятдесяти** до **вісімдесяти**) відмінюється лише друга частина. В основах числівників **шість**, **сім**, **вісім** чергуються голосні.

♣ У родовому, давальному, місцевому відмінках закінчення розрізняються за значенням іменника (істота чи неістота), з яким поєднується числівник.

Р.	восьми (дерев) вісьмох (студентів)	дванадцяти (столів) дванадцятьох (пацієнтів)
Д.	восьми (деревам) вісьмом (студентам)	дванадцяти (столам) дванадцятьом (пацієнтам)
М.	(на) восьми (деревах) вісьмох (студентах)	(на) дванадцяти (столах) дванадцятьох (пацієнтах)

III ТИП

Числівники від п'яти до двадцяти, тридцять, збірні

Н.	п'ять, п'ятеро	шість, шестеро	сім, семеро
Р.	п'яти, п'ятьох	шести, шістьох	семи, сімох
Д.	п'яти, п'ятьом	шести, шістьом	семи, сімом
З.	= Н.в. або Р.в.		
О.	п'ятьма, п'ятьома	шістьма, шістьома	сьома, сімома
М.	(на) п'яти, п'ятьох	(на) шести, шістьох	(на) семи, сімох

Н.	вісім, восьмеро	десять, десятеро	одинадцять
Р.	восьми, вісьмох	десяти, десятюх	одинадцяти, -тьох
Д.	восьми, вісьмом	десяти, десятюм	одинадцяти, -тьом
З.	=Н. в. або Р. в.		
О.	вісьма, вісьмома,	десятьма, десятьома	одинадцятьма, -тьома
М.	(на) восьми, вісьмох	(на) десяти, десятьох	(на) одинадцяти, -тьох

III ТИП

Числівники п'ятдесят – вісімдесят

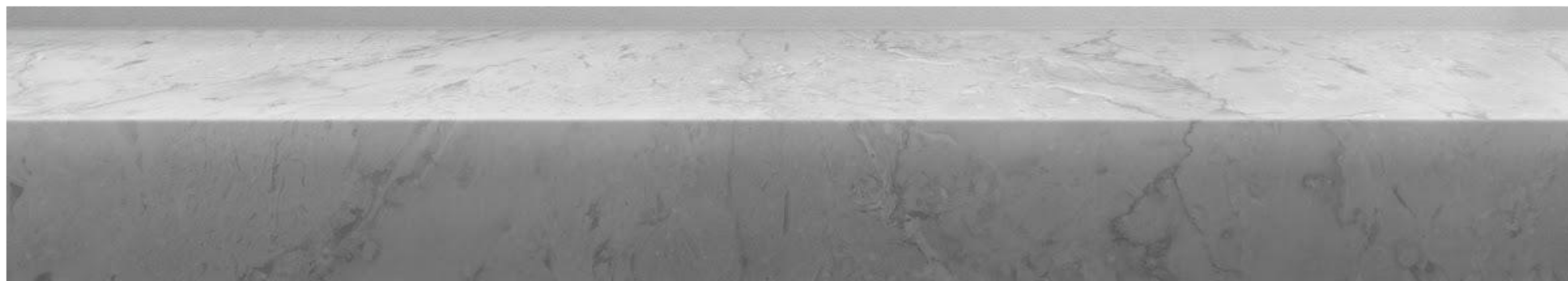
У складних числівниках на позначення десятків змінюється лише друга частина (-десят):

Н.	п'ятдесят	шістдесят
Р.	п'ятдесяти, п'ятдесятьох	шістдесяти, шістдесятьох
Д.	п'ятдесяти, п'ятдесятьом	шістдесяти, шістдесятьом
З.	Н.в. або Р. в.	
О.	п'ятдесятьма, п'ятдесятьома	шістдесятьма, шістдесятьома
М.	(на) п'ятдесяти, п'ятдесятьох	(на) шістдесяти, шістдесятьох

IV ТИП

За **IV типом** відмінюються числівники **сорок, дев'яносто, сто**. Ці числівники у всіх відмінках, крім називного і знахідного, мають однакове закінчення **-а**: *до сорока днів, сорока робітників, з дев'яноста учнями, на ста сторінках*.

V ТИП

За V типом відмінюються числівники від **двохсот до дев'яноста**, а також **кількасот**. У цих числівників змінюються обидві частини: перша як числівник II або III типу, а друга – як іменник місце в множині. Пишуться вони разом.

Н.	двісті	п'ятсот
Р.	двохсот	п'ятисот
Д.	двомастам	п'ятистам
З.	= Н.в.	
О.	двомастами	п'ятьмастами, п'ятьомастами
М.	(на) двохстах	(на) п'ятистах, п'ятьохстах

Числівники **тисяча, мільйон, мільярд** відмінюються як іменники відповідної відміни і групи.

5. Виконайте тестові завдання.

1. Помилку допущено у відмінюванні числівника у варіанті

А двадцятьма сіма

В двадцяти семи

Б двадцятьох сімох

Г двадцятьом сімом

2. Помилку допущено у відмінюванні числівника у варіанті

А сорок шість

В сорокам шістьом

Б сорока шести

Г сорока шістьма

3. Помилку допущено у відмінюванні числівника у варіанті

А п'ятдесяти дев'ятьох

В дев'яноста чотирма

Б шестидесяти трьом

Г ста вісімнадцятьма

4. Помилку допущено у відмінюванні числівника у варіанті

А семистами трьома

В двомстам дев'яти

Б п'ятисот чотирьох

Г шестисот восьми

5. Правильною є відмінкова форма числівника у варіанті

А стам двадцятьом

В сорока чотирьома

Б восьмиста трьох

Г дев'яноста вісьма

6. Правильною є відмінкова форма числівника в рядку

А восьмидесяти семи

Б сімдесятьох п'ятьох

В шестистами трьома

Г стами вісьмома

7. Правильною є відмінкова форма числівника в рядку

А п'ятьомстам вісьмом

Б двохсот чотирьома

В восьмистами одним

Г сьомастами вісьма

8. Правильною є відмінкова форма числівника в рядку

- А (на) чотиристах двадцятьох
- Б дев'яностами дев'ятьома
- В восьмидесятьом трьом
- Г ста шістдесятьома

9. Правильною є відмінкова форма числівника в рядку

- А сімомстам сорока шістьом
- Б (на) п'ятьохстах двадцяти семи
- В восьмистами дев'яноста двома
- Г сьомастами п'ятдесятма сьома

10. Правильною є відмінкова форма числівника в рядку

- А дев'ятиста сімдесяти одного
- Б восьмистам семидесяти трьом
- В ста вісімдесятьома шістьома
- Г семисот шістдесятьом двум

У складених кількісних числівниках (скільки?) відмінюються всі складові частини, у порядкових (котрий?) – тільки останнє слово.

Кількісний числівник

**Н. тисяча сім
Р. тисячі семи
Д. тисячі семи
З. тисячу сім
О. тисячею сьома
М. (на) тисячі семи**

Порядковий числівник

**Н. тисяча сьомий
Р. тисяча сьомого
Д. тисяча сьомому
З. як у Н. або Р.
О. тисяча сьомим
М. (на) тисяча сьомому**

Дробові числівники

У дробових числівниках перша частина відмінюється як кількісний числівник, друга – як порядковий.

Числівники *півтора, півтори, півтораста* (150) не відмінюються.

Н.	<i>три п'яті</i>	чотири цілих і дев'ять десятих	<i>півтора (місяця)</i> <i>півтори (доби) = Р. в. одн.</i>
Р.	<i>трьох</i> <i>п'ятих</i>	чотирьох цілих і дев'ятьох десятих	<i>півтора (місяця).</i> <i>півтори (доби) = Р. в. одн</i>
Д.	<i>трьом</i> <i>п'ятим</i>	чотирьом цілим і дев'ятьом десятим	<i>півтора (місяцям) мн.</i> <i>півтори (добам) = Д. в. мн.</i>
З.	<i>три п'ятих</i>	чотири цілих і дев'ять десятих	<i>півтора (місяця)</i> <i>півтори (доби) = Р. в. одн.</i>
О.	<i>трьома</i> <i>п'ятими</i>	чотирма цілими і дев'ятьма десятими	<i>півтора (місяцями)</i> <i>півтори (добами) = О. в. мн.</i>
М.	<i>(на) трьох</i> <i>п'ятих</i>	(на) чотирьох цілих і дев'ятьох десятих	<i>(на) півтора (місяцях)</i> <i>півтори (добах) = М.в. мн.</i>

Позначення дат

Для позначення дат використовують порядкові числівники: *десяте березня дві тисячі вісімнадцятого року; двадцять третє жовтня тисяча дев'ятсот сорок четвертого року*. Називаючи дату, традиційно опускають слова *число й місяця*: *десяте березня* утворено від *десяте число місяця березня*; *двадцять третє жовтня* — від *двадцять третє число місяця жовтня*.

В офіційно-діловому стилі (у документах) для позначення дат використовують цифри, відділяючи день, місяць і рік крапкою: *10.03.2018; 23.10.1944*.

Позначення часу

Для позначення **годин** використовують **порядкові** числівники (*котра година?*), а для позначення **хвилин** — **кількісні** (*скільки хвилин?*).

Для позначення часу використовують офіційні й розмовні форми.

Офіційні форми. Спочатку називають години, а потім хвилини, наприклад: *сімнадцята година десять хвилин* або *сімнадцята десять*.

Відповідаючи на запитання *коли?*, використовують прийменник **о (об)**: *о сьомій годині двадцять хвилин, об одинадцятій тридцять*.

Розмовні форми. Спочатку називають хвилини, а потім години.

Якщо хвилинна стрілка — у правій частині циферблата, то треба використовувати прийменники **на** або **по**: *десять на шосту* або *десять по п'ятій*.

Якщо хвилинна стрілка — у лівій частині циферблата, то треба використовувати прийменники **за** або **до**: *за п'ятнадцять восьма* або *п'ятнадцять до восьмої* (*за чверть восьма* або *чверть до восьмої*).

Якщо хвилинна стрілка вказує на тридцять хвилин, то використовують прийменник **на**: *тридцять хвилин на шосту* або *пів на шосту*.

На позначення часу уникайте прийменників **без** і **після**: не *без десяти шість*, а *за десять шоста*; не *п'ять після восьми*, а *п'ять по восьмій*.

2. Утворіть усі можливі форми позначення часу за зразками (усно).

17:10 13:40 15:15 19:45 21:55 20:05

Зразок 1

16:20

шістнадцята година двадцять хвилин

шістнадцята двадцять

двадцять хвилин на п'яту

двадцять хвилин по четвертій

Зразок 2

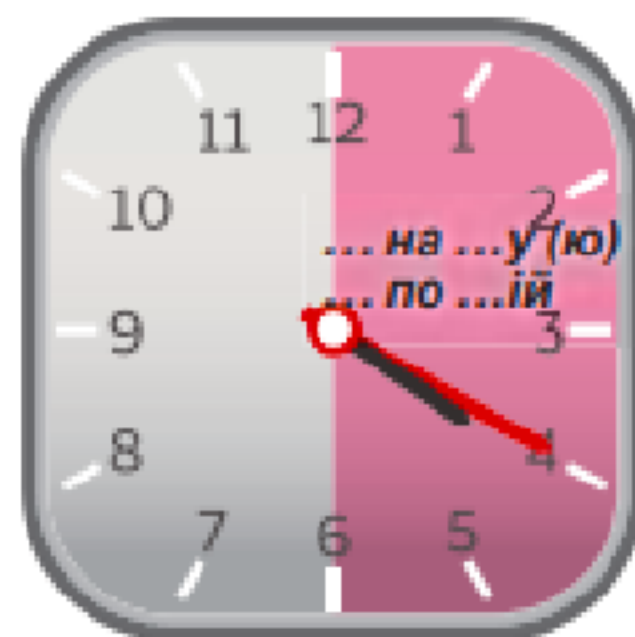
18:50

вісімнадцята година п'ятдесят хвилин

вісімнадцята п'ятдесят

за десять сьома

десять до сьомої

5. Виконайте тестові завдання.

1. Порушено граматичну норму на позначення часу в рядку
  - А пів на третю
  - Б десять хвилин на другу
  - В вісім годин десять хвилин
  - Г за п'ятнадцять одинадцята
2. Порушено граматичну норму на позначення часу в рядку
  - А шоста десять
  - Б десять хвилин шостої
  - В за десять хвилин шоста
  - Г десять хвилин по п'ятій
3. Порушено граматичну норму на позначення часу в рядку
  - А без п'ятнадцяти чотири
  - Б чверть по одинадцятій
  - В за двадцять сьома
  - Г рівно восьма година
4. Порушено граматичну норму на позначення часу в рядку
  - А п'ять після чотирьох
  - Б за чверть сімнадцята
  - В п'ять по дев'ятій
  - Г пів на дванадцяту
5. Граматично правильна відповідь на запитання «Котра година?» —
  - А рівно двадцять одна година
  - Б за десять хвилин сімнадцять
  - В п'ятнадцять хвилин першої
  - Г двадцять хвилин по п'ятій
6. Граматично правильна відповідь на запитання «Котра година?» —
  - А без сімнадцяти вісімнадцята
  - Б двадцять після двадцятої
  - В рівно вісімнадцять годин
  - Г вісім хвилин по четвертій

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

**Підручник с.
37-44
(прочитати,
вивчити
правила)**

**Вправи
письмово:
впр. 5, с.
43-44.**

**Вправи
письмово:
впр. 2, с. 38**

